

3: «Автономія» для Донбасу та «доноси соросят». Як маніпулювали проросійські медіа за тиждень 8-15 грудня

Автор: Колектив авторів

У проросійських ЗМІ продовжували стверджувати, що загроза вторгнення Росії — це кампанія США. Перемовини президентів Байдена та Путіна демонстрували як доказ того, що Україна несамостійна та залежить від відносин інших держав. А воюють на нашій території, виявляється, Штати та РФ. Також маніпулювали змістом Мінських домовленостей та звинувачували міфічних «соросят» у тому, що «борець із зовнішнім управлінням» Андрій Портнов потрапив під американські санкції.

Як в український інфопростір потрапляють російські наративи — VoxCheck аналізує в рамках спільного проєкту з Центром стратегічних комунікацій. Попередні випуски читайте [тут](#).

Перемовини Путіна та Байдена

У проросійських ЗМІ значну увагу приділили перемовинам між президентами Джо Байденом та Володимиром Путіним. Головний меседж — Україна втрачає суб'єктність та ні на що не впливає, політику визначають інші держави. Проросійський політик Євгеній Мураєв, якому віддають левову частку для системної російської пропаганди в етерах «Нашого», [говорив](#): «Нарешті зустрілися дві країни, які воюють нашими руками на нашій території».

Псевдоексперт Дмитро Корнійчук в [етері](#) «Першого Незалежного» заявляв, що навіть російська агресія проти України — це, мовляв, домовленості Москви та Вашингтона, який «дав команду» Києву нічого не робити, коли РФ окупувала Крим та Донбас. Корнійчук, до речі, роками переповідає російську пропаганду про те, що в Києві нібито сидять «агенти Вашингтона», [пишуть](#) «Texty».

На проросійських онлайн-ресурсах продовжували заперечувати загрозу російського вторгнення і стверджувати, що це лише американська інформаційна кампанія для підняття рейтингу Байдена. «Особисто Байден минулого тижня говорив, що зателефонує Путіну для того, щоб його «зупинити». Вже з цього стає зрозуміло, що нагнітання розмов про російську військову загрозу для України служило, зокрема, для виправдання самого факту цієї зустрічі. Мовляв, треба Європу від війни рятувати», — пише «Страна».

Сайти з пулу Медведчука («[112](#)», «[NewsOne](#)» та інші ресурси, зокрема [«Telegraf»](#), [«Mignews»](#)) дублювали його заяву про «нульову ймовірність» війни між Росією та Україною. Так, наче окупації Криму немає, а на Донбасі ніхто ніколи не фіксував громадян РФ та їхню військову техніку. Війна триває з 2014 року, й обстріли відбуваються щодня, хоча зараз кількість жертв менша, ніж кілька років тому.

США будуть тиснути, щоб Україна надала Донбасу «автономію»

Associated Press із посиланням на представників адміністрації США [повідомило](#), що Штати запропонують Україні надати територіям на сході, які зараз контролюють російські гібридні сили, «певний рівень» автономії. У Білому домі це назвали [неправдою](#). Однак російські медіа писали про це так, немов Штатам [«потрібна автономія Донбасу»](#).

У проросійських медіа це викликало значний ажіотаж, адже вони просувають російську позицію щодо Мінських угод. Мовляв, їх не виконує Україна, бо відмовляється надати Донбасу «особливий статус».

Це твердження маніпулятивне, бо ігнорує головний факт: бойовики не виконали безпекових положень Мінських угод. Згідно з другим пакетом Мінських угод від лютого 2015 року, Україна мала б змінити свою Конституцію, щоб врахувати «особливості» ОРДЛО, та ухвалити законодавство про їхній «особливий статус». Росія постійно просуває наратив про те, що Україна не виконує свою частину Мінських домовленостей. Однак сама Росія не виконує навіть перший пункт про припинення вогню попри неодноразове одностороннє припинення вогню Україною.

Інша маніпуляція — мовляв, надати Донбасу «автономію» не дають [«радикали»](#) чи [«націоналісти»](#). Проте питання в тому, що російська сторона наполягає на «автономії» Донбасу, тоді як у Мінських угодах насправді йдеться тільки про «особливий статус». Але деякі медіа та псевдоексперти в Україні просувають російське бачення.

«Вести» наводять [коментар](#) близького до [ексрегіоналів](#) політтехнолога Руслана Бортника: «...концептуально позиції РФ та США щодо Донбасу та України когерентні. Обидві сторони виступають за повернення Донбасу до складу України як автономне утворення».

Administration officials have suggested that the U.S. will press Ukraine to formally cede a measure of autonomy within its eastern Donbas region, which is now under de facto control by Russia-backed separatists who rose up against Kyiv in 2014.

Об этом со ссылкой на свои источники среди американских чиновников [сообщает](#) Associated Press.

"Представители администрации предположили, что США будут оказывать давление на Украину, чтобы она официально дала автономию восточным украинским землям, которые сейчас контролируются пророссийскими сепаратистами", - пишет агентство.

Труднощі перекладу або lost in translation. Перший скриншот — оригінальний текст [повідомлення AP](#), де згадано «Russia-backed separatists» («сепаратисти, яких підтримує Росія»). Другий — [«переклад»](#) від «Страни», у якому сепаратисти стали проросійськими (тобто йдеться про політичну орієнтацію, а не фактичну підтримку Росією бойовиків). Розмите поняття «measure of autonomy» теж можна наповнити різними змістами

«Соросята» донесли на Ахметова

Громадська організація «Центр протидії корупції» зробила аналіз ток-шоу на телеканалі «Україна 24» та виявила, що в етері поширюють тези російської дезінформації. Звіт опублікували на [сайті](#) американського аналітичного центру Atlantic Council. У ньому згадуються антизахідні наративи (атаки на антикорупційні органи, наглядові ради держпідприємств тощо) та заяви про так зване «зовнішнє управління»). Власне, це одні з найпоширеніших меседжів проросійських ЗМІ. Характерно, що останні стали на захист каналу й [атакували](#) «соросят».

«...це явний натяк на необхідність запровадження санкцій проти телеканалу (або навіть проти його власника – Ріната Ахметова). Оскільки в «аналітиці» йдеться не просто про те, що телеканал називає «соросят» «соросятами», а зовнішнє управління — «зовнішнім управлінням», — [пише](#) «Страна». У цій же статті «Страна» сама пише про «зовнішнє управління»: розповідає, що у США довго не призначають посла в Україні, «адже, на відміну від інших країн, у Києві потрібен не просто посол, а фактично тіньовий керівник державою». Останнього посла США в Україні, Марі Йованович, звільнили з посади у травні 2019 року. Як [пояснив](#) колишній посол США в Україні Джон Гербст, зараз призначення нового посла затримується через рішення Джо Байдена про «Північний потік-2».

Проросійські «Вести» теж [назвали](#) звіт «доносом на Україну». Атакувати так званих «соросят» не забули й на проросійських каналах, куди переважно запрошують тих спікерів, які поширюють ті самі антизахідні наративи. Власник «Нашого» Євгеній Мураєв [розповідає](#): «Вони (американці — ред.) сформували цілий механізм — Шабуніни там, Яреськи, всі інші — армію грантоїдів, як ми їх називаємо, «соросят». Які за гроші американських платників податків та Фонду Сороса створюють тут імітацію громадськості в нашій країні. Причому неправильно, яка нав'язує нам хибні пріоритети. Які таврують усіх, хто не згоден з курсом, за якого Україна є такою посіпакою США».

Схожі наративи знову [звучали](#) на «Першому Незалежному», який належить оточенню Віктора Медведчука. Нардеп від «ОПЗЖ» Анатолій Бурміч традиційно розповідав про «управління з-за кордону». «Тому що у нас, на жаль, суверенітет втрачено, а повне йде управління ззовні, за всім: законодавством, навіть питаннями національної безпеки...», — говорить нардеп. Пізніше він заявляє, що країну передадуть «в повну колонізацію».

Фейки про зовнішнє управління VoxCheck розвінчував у [попередніх моніторингах](#), зокрема в статті [«Зовнішнє управління» й корисні євродепутати](#).

Захищали Портнова й ексголови КСУ Тупицького

США [запровадили](#) санкції проти заступника голови Адміністрації президента часів Віктора Януковича Андрія Портнова та ексголови Конституційного суду України

Олександра Тупицького, який [судиться](#) за посаду. Портнова звинувачують у купівлі доступу та рішень в українських судах, а також у підриві реформ. Тупицького — у «значних корупційних діях», зокрема хабарництві.

Проросійські медіа відреагували активно. Про Портнова [писали](#), що він «відомий як один із головних критиків системи зовнішнього управління, яка зараз вибудовується в Україні». А санкції проти Тупицького — це [«облога Конституційного суду»](#) Зеленським та американцями.

«Із Тупицьким більше року триває конфлікт в Офісу президента, який хоче поставити під свій контроль цей судовий орган. А Портнова підвели під санкції за скаргою українських «соросят» — «активістів», які отримують гранти посольства США, які любіють передачу української судової та правоохоронної системи під контроль Заходу», — знайшла винних «Страна».

"Я против того, чтоб Украиной управляли извне". Портнов прокомментировал санкции США

18:36, 9 декабря 2021

Скриншот — [«Страна»](#)

«Портнов недаремно згадав про зовнішнє управління. Тиск на колишнього главу КСУ та юриста варто розглядати саме в цьому розрізі. Як ми знаємо, Штати підганяють Україну з судовою реформою, щоб скоріше підпорядкувати собі українську правоохоронну систему», — пише «Кліменко Тіме» (медіа, яке контролює Олександр Кліменко, ексміністр доходів і зборів України із «сім'ї Януковичів»).

Під санкції США потрапила й «Благодійна організація «Фонд Андрія Портнова». На проросійських ресурсах раптом з'явилися публікації, схожі на замовні, про Портнова-благодійника. [«КП в Україні»](#), [«Голос.ua»](#), [«Телеграф»](#), [«Українські новини»](#), [«Страна»](#), [«Факти»](#), [«News24ua»](#) написали: *«Благодійний фонд Портнова, проти якого США ввели санкції, витратив 13 мільйонів на допомогу лікарям»*.

В Україні каратимуть за «інакодумство»

Кабінет Міністрів 9 грудня підтримав два законопроекти про адміністративну відповідальність за публічне заперечення агресії РФ та спроби легітимізувати окупацію українських територій. Йдеться про відповідальність саме політичних діячів: національних чи іноземних публічних діячів, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, політично значущих осіб в умовах міжнародного збройного конфлікту (так, якби цей закон уже діяв, імовірно, його застосували б до мера Полтави, який [говорив](#) про війну «брата з братом»).

У проросійських медіа маніпулювали, що мовляв так українців каратимуть за «думкозлочини» та заборонятимуть «мислити». Що [депутати не хочуть](#), щоб *«прості українці міркували про політику, знали історію і намагалися розібратися в тому, що відбувається зараз»*.

Утім, по-перше, йдеться тільки про публічних діячів. По-друге, ініціативу ще має підтримати Верховна Рада, щоб за це запровадили відповідальність (примітно, що для більшого психологічного ефекту використовують саме слово «каратимуть»). По-третє, коли політики заперечують присутність російських військ на сході країни, що безліч разів підтверджували українська розвідка, міжнародні організації, іноземні розслідувачі, вони не «намагаються розібратися», а неприховано просувають офіційну позицію Кремля. А наявність військ РФ у окупованому Криму не приховує і сама Росія.

Отрицаешь - плати. В Украине накажут тех, кто не признает агрессию РФ

ЕВГЕНИЯ СТЕПКО | ИГОРЬ ТЕЛЕЖНИКОВ | 09 ДЕКАБРЯ 2021, 18:30 |

Скриншот — [«Вести»](#)

Розберемо найпоширеніший фейк від проросійських політиків на прикладі цитати вже згаданого Євгенія Мураєва. *«Присутність регулярних військ Росії на Донбасі не доведена, не доведена насамперед українською владою ні в міжнародному кримінальному суді, ні в ООН, ні в ПАРЕ, ніде»*, — заявляє він в [етері](#) «Нашого».

По-перше, **Рада Європи визнала присутність на Донбасі військ РФ** та [закликала](#) Кремль вивести їх з території України ще в 2014 році.

В ООН [заявляють](#) про присутність військовослужбовців Російської Федерації з 2014 року. Більше того, навіть представник Росії в ООН у 2020 році [визнав](#) війну на Донбасі не внутрішнім, а політичним конфліктом Росії і України.

Факт присутності росіян на Донбасі визнавали представники ОБСЄ. Місія ОБСЄ [фіксувала](#) на Донбасі людей із ранговими знаками РФ. Пізніше, у січні 2020 року, на сайті місії США в ОБСЄ [вказали](#), що ОБСЄ фіксувала перекидання військової техніки з російської території в Україну.

У НАТО також фіксували залученість РФ на Донбасі. У серпні 2014 року відбулося наймасштабніше вторгнення збройних сил Росії: на територію України зайшли колони

техніки. Це [підтвердили](#) в НАТО. На момент вторгнення сили ЗС РФ склалися з 9 батальйонно-тактичних груп: 3500 осіб особового складу, до 60 танків, до 320 БМД (БМП), до 60 гармат, до 45 мінометів та 5 протитанкових ракетних комплексів.

Багато разів російську інтервенцію на сході України підтверджували її учасники. Про участь РФ у захопленні Донбасу говорили колишній російський офіцер Ігор Стрелков-Гіркін, один з організаторів сепаратистських мітингів Павло Губарєв, керівник відділу спецназу так званої «ДНР» Дмитро Сапожников та інші, [пишуть](#) Донбас.Реалії.

Неодноразово на присутності російських військ на Сході України наголошували розслідувачі з Bellingcat. Наприклад, у 2014-2015 рр. тисячі російських військовослужбовців [брали](#) участь у бойових діях на сході України і були нагороджені медалями за свою діяльність у ході цих операцій. Ці дані показують, що в агресії проти України брали участь від 3 до 10 тисяч російських військових. А в артилерійському обстрілі Маріуполя 24 січня 2015 року [брали](#) участь 9 російських командирів та офіцерів.

«Ментально не готові бути в НАТО»

Теза про те, що Україна ніколи не буде в НАТО, старіша за світ. То Україну там «ніхто не чекає» (так російські пропагандисти кажуть і про ЄС), то Україні туди [«категорично не можна»](#), то ми [станемо «плацдармом»](#) для НАТО. А коли у проросійських політиків закінчуються «аргументи», приходить нардеп від «ОПЗЖ» Нестор Шуфрич. І [розказує](#), що він проти вступу до альянсу, бо «*наша система ментально не готова бути в НАТО*». І це... «*протиприродно для слов'ян*».

«Так сталося, це не претензія до когось, що в НАТО вступили ті країни, які тисячу років воювали з різними державностями на території сучасної України. З Київською Руссю хто воював? Ті держави, наступники яких вступили в НАТО. Туреччина — Османська імперія. Угорське королівство, Румунське королівство. Це ще такі лайт-версії. А потім поїхали далі: Річ Посполита, Велике князівство Литовське, Тевтонський орден, який фактично представляв німецький інтерес, та багато інших країн... Це протиприродний процес для слов'ян», — говорить Шуфрич в етері «Нашого».

Поширені маніпуляції про вступ України в НАТО VoxCheck описував у статті [«Приєднатися до НАТО. Місія нездійсненна?»](#).

Цікава суперечність: війни, що точилися століття тому, заважають Україні вступати до НАТО. А війна, яку Росія веде проти України просто зараз, не заважає дружбі, торгівлі, союзам з РФ, до яких закликають Шуфрич та його однопартійці. До речі, щось пішло не так в теорії Шуфрича: поляки — теж слов'янський народ, але “природа” не завадила їм увійти до НАТО. Коли ж він згадує, хто воював із Київською Руссю, то забуває, що її столицю захоплювали і пљондрували й цілком “слов'янські” князі. Зокрема у 1169 році Києвом заволодів владимиро-суздальський князь Андрій «Боголюбський». Місто здалося, було розграбоване, а мешканців віддали до рабства.

Наша методологія

Аналітики VoxCheck моніторять сайти та соціальні мережі українських проросійських медіа та визначають головні новини чи теми за тиждень, яким виділили найбільше етерного часу чи уваги в стрічці новин. Ми визначаємо ключові наративи за тиждень, що минає, та аналізуємо їхнє походження.

Медіа, які ми моніторимо: «Страна», «Klymenko Time», «Вести», «Українські новини», «Подробности», «Апостроф», «From.ua», «Голос.ua», «КП в Україні», «Znaj.ua», «Телеграф», «112.ua», «Zik», «NewsOne», телеканали «Наш», «Перший Незалежний», «Интер» та інші. Ми не стверджуємо, що ці ЗМІ навмисне поширюють російську пропаганду, втім, їхні матеріали містять елементи російської дезінформації.

VoxCheck шукає фейки та маніпуляції і спростовує їх. В основі перевірки — методика «натисни та перевір». Кожен може перевірити нашу аргументацію та джерела. Перевірка може базуватися тільки на відкритих даних з відповідними посиланнями. Статтю з фактчеком можна публікувати тільки за умови, що її підписали два члени редакційної колегії.